

Remissyttrande

Datum
2018-08-28

Dnr
02315-2018
Ert Dnr
M2018/01858/Ke

Mottagare
Miljö- och energidepartementet

Handläggare
Lisa Bredahl Nerdal
Havsmiljöförvaltningen
lisa.bredahlnerdal@havochovatten.se

Direkt
0765386233

Yttrande över remiss av EU-kommissionens förslag till direktiv om minskning av vissa plastprodukters inverkan på miljön.

Sammanfattning

Havs- och vattenmyndigheten tillstyrker förslaget till direktiv om minskning av vissa plastprodukters inverkan på miljön. Havs- och vattenmyndighetens remissyttrande inriktar sig på förslaget om utökad producentansvar för fiskeredskap då HaV ansvarar för de marina källorna till nedskräpning. HaV har i denna del synpunkter gällande materialet i promemorian och anser att vissa frågor behöver förtydligas samt belysas ytterligare.

Havs- och vattenmyndighetens inställning

Utökad producentansvar

Ett utökad producentansvar innebär att medlemsstaterna ska säkerställa att tillverkare av fiskeredskap som innehåller plast ska täcka kostnaderna för insamling av utjänta fiskeredskap som innehåller plast samt deras efterföljande transport och behandling. Tillverkarna ska också täcka kostnaderna för de medvetandehöjande åtgärder för fiskeredskap som innehåller plast som medlemsländerna ska vidta åtgärder för.

Den sammanlagda bedömningen är att ett utökad producentansvar har varit ett välfungerande styrmedel för andra produkter inom Sverige och har visat sig fungera väl för fiskeredskap på Island. Av den knappa information som finns tillgänglig bedöms inte kostnaderna för producentansvaret vara oproportionellt stora eller oskäligen. Utifrån detta finns det därför goda skäl att anta att ett utökad producentansvar skulle vara ett effektivt styrmedel för att öka återvinningsgraden för fiskeredskap.

Havs- och vattenmyndighetens synpunkter på förslaget

Generella synpunkter

Fler åtgärdskrav för fiskeredskap

Flera av plastartiklarna för engångsbruk har skilda åtgärdskrav, men alla fiskeredskap innefattas av samma åtgärder. Det finns många olika typer av fiskeredskap och det kan vara så att det även inom denna kategori behövs fler åtgärder som till exempel krav på produktutformning, märkning och att tillgängliggöra försäljningsuppgifter.

Småskaliga tillverkare av fiskeredskap som innehåller plast omfattas **inte** av det utökade producentansvaret

I punkt 17 i preambeln till direktivet anges att varken yrkesfiskare eller småskaliga tillverkare av fiskeredskap som innehåller plast bör omfattas av det utökade producentansvaret. Av artikel 3 punkt 10 - definitionen av "tillverkare" – framgår tydligt att yrkesfiskare inte omfattas av producentansvaret däremot finns det inget som anger att småskaliga tillverkare skulle falla utanför detta ansvar. EU-kommissionen bör därför tydligt ange i direktivet vad som avses med småskaliga tillverkare och var en eventuell gräns för småskaliga tillverkare av fiskeredskap skall dras. I Sverige har vi sannolikt endast småskalig tillverkning av fiskeredskap. EU-kommissionen bör noggrant undersöka och ange var gränsen ska dras för att en tillverkare ska omfattas av direktivet då gränsdragningen betydligt kan påverka Sveriges småskaliga tillverkare av fiskeredskap som använder plastkomponenter i sina redskap.

Flexibilitet

I EU-kommissionens förslag lämnas utrymme till flexibilitet så att medlemsstaterna själva kan välja de lämpligaste rättsliga, administrativa och ekonomiska instrumenten för att genomföra de fastställda målen och åtgärderna. Därmed skapas ett utrymme för Sverige att göra tillägg till utökat producentansvar. Dessa tillägg skulle till exempel kunna utgöras av incitament i form av ett nationellt pantsystem. Ett pantsystem där panten kopplas till införandet av tydligare märkning och redskapsregister för både yrkes- och fritidsfisket.¹

Detaljerade synpunkter

Punkt 3 – Fiskeredskap

Scenario 3

I förslaget beskrivs att när det gäller fiskeredskap explicit är risken relativt hög att förlora pantavgiften, i.e., redskapen förloras i havet, jämfört med plast som används på land, vilket eventuellt kan minska pantens effekt som incitament.

¹ H. Andersson, Utkast- Hållbar hantering av förlorade och utslitna fiskeredskap, HMI, 2018

Å andra sidan, om risken att förlora panten är stor i och med att redskapen förloras, borde en pant fortfarande vara ett effektivt incitament för att inte dumpa utslitna redskap eller agera oaktsamt med redskapen i havet vid fiske.

Havs- och vattenmyndigheten anser att om syftet är att minska nedskräpning från fiskeredskap i den marina miljön, så kan ett pantsystem motverka dumpning och öka aktsamheten om redskapen vid fiske.

Ett annat syfte med panten kan vara att säkerställa att fler av de redskap som förts iland blir återvunna eller destruerade på ett korrekt sätt. Ett pantsystem skulle sannolikt fungera bra som en extra morot att sortera i rätt fraktion. Frågan bör dock ställas hur stort problem detta är med felsortering och hur många fler redskap kan återvinnas jämfört med att endast introducera ett producentansvar.

Artikel 10

Det behöver tydliggöras att fritidsfisket även ingår i medvetandehöjande åtgärder då detta endast har framkommit under möte med EU-kommissionen.²

Havs- och vattenmyndighetens synpunkter i övrigt

För det fall EU-kommissionens förslag till direktiv röstas igenom anser Havs- och vattenmyndigheten att det finns ett antal frågor som behöver utredas inför SE:s implementering av direktivet. Följande nyckelfaktorer bör riktas särskild uppmärksamhet i vidare utredningsarbeten:

1. Utredning för att klargöra detaljer kring ett utökat producentansvar. Utöver förslag på ny lagtext bör särskilt fokus riktas på frågan om hur insamlingen skall göras, skillnader mellan fritids och yrkesfiske samt hur redskap med biologisk påväxt skall hanteras med avseende på organiskt avfall och lukt.
2. Samverkan med andra berörda aktörer och myndigheter bör genomföras för att klargöra hur ett producentansvar skall förhålla sig till kommande och befintliga regleringar. Ett exempel är samverkan med Transportstyrelsen om var hamnarnas ansvar för att ta emot fartygsgenererat avfall slutar och var producenternas börjar.
3. Utredda hur ett pantsystem skulle kunna utformas för att ge mesta möjliga miljöeffekt. Särskilt fokus bör riktas mot hur insamling och utbetalning av pant kan genomföras. Till exempel bör eventuella synergier mellan panten och tydligare märkning och tillhörande redskapsregister undersökas.
4. När detaljerna kring ett utökat producentansvar med eller utan ett pantsystem är kända kan nyttan ställas mot kostnaderna och beslut om styrmedlets införande kan fattas. I samband med det bör också frågan om behovet av offentliga subventioner undersökas.

² Kortrapport från Naturvårdsverket om Mötet omvandlade EU Kommissionens förslag till direktiv om minskning av vissa plastprodukters inverkan på miljön

Beslut om detta yttrande har fattats av tillförordnade generaldirektören Johan Löwenadler Davidsson efter föredragning av utredaren Lisa Bredahl Nerdal. I den slutliga handläggningen av ärendet har även avdelningschefen Björn Sjöberg, biträdande avdelningschefen Per Olsson, enhetschefen Mia Dahlström, utredarna Stefan Kalogirou, Ann Lundal och Lars Åkesson deltagit.

Johan Löwenadler Davidsson

Lisa Bredahl Nerdal